

AFFAKTEAM CURAÇÃO

*Inspectieonderzoek van de Raad voor de rechtshandhaving
naar de taakuitoefening van het afpakteam in Curaçao*

Opdrachtgever: Raad voor de rechtshandhaving

April 2017

Colofon

Uitgever: Raad voor de rechtshandhaving

Jaar: 2017

Maand: April

Plaats: Willemstad, Curaçao

Vindplaats Internet: www.raadrechtshandhaving.com

Inhoudsopgave

Colofon	3
Inhoudsopgave	5
Lijst met gebruikte afkortingen	7
Voorwoord	9
Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	11
1. Inleiding	15
1.1. Aanleiding	15
1.2. De Onderzoeksvraag	15
1.3. Doelstelling en toetsingskader	16
1.4. Onderzoeksaanpak en - methode	17
1.5. Leeswijzer	18
2. Bevindingen van het onderzoek	21
Wettelijk kader	21
2.1. Visie en doelstelling	22
2.2. De samenstelling van het team	23
2.3. De werkwijze	24
2.4. De resultaten	27
3. Analyse van de bevindingen	29
Wettelijk kader	29
3.1. Visie en doelstelling	29
3.2. De samenstelling van het team	30

3.3. De werkwijze	31
3.4. De resultaten	33
4. Conclusies en aanbevelingen	35
4.1. Conclusies	35
4.2. Aanbevelingen	36

Lijst met gebruikte afkortingen

Afpakteam:	Integraal Afpakteam Curaçao
BAB:	Belasting Accountants Bureau
FIOD:	Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst
FIU:	Financial Intelligence Unit (voorheen MOT)
HvJ:	Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
KMar:	Koninklijke Marechaussee
KPC:	Korps Politie Curaçao
OM:	Openbaar Ministerie
OvJ:	Officier van Justitie
PG:	Procureur-Generaal
PV:	Procesverbaal
Raad:	Raad voor de rechtshandhaving
RST:	Recherche Samenwerkingsteam
TIO:	Team Inlichtingen en Opsporing Belastingdienst

Voorwoord

Volgens het jaarplan 2017 verricht de Raad een inspectie-onderzoek met betrekking tot het afpakteam. De werkzaamheden van het afpakteam zijn gericht op het afpakken van crimineel verkregen vermogen. Een van de voornaamste doelstellingen van het afpakteam is door middel van het afpakken van crimineel verkregen vermogen een helder signaal afgeven aan de samenleving dat misdaad niet loont. Net als bij alle eerdere onderzoeken het geval was, werkten de betrokken organisaties en personen op constructieve wijze mee aan het onderzoek. De Raad is de personen die zijn benaderd zeer erkentelijk voor hun medewerking.

De Raad is zeer te spreken over de resultaten die zijn geboekt door het afpakteam en spreekt de hoop uit dat deze inspectie zal bijdragen aan een beter begrip van en voor de werkzaamheden van het afpakteam.

DE RAAD VOOR DE RECHTSHANDHAVING

mr. G.H.E. Camelia, voorzitter

mr. Th.P.L. Bot

mr. F.E. Richards

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Dit inspectierapport heeft betrekking op de taakuitoefening van het afpakteam.

In het kader van de criminaliteitsbestrijding wordt steeds vaker de samenwerking tussen de verschillende diensten opgezocht. Reden hiervoor is het groeiend besef dat het effectief bestrijden van (georganiseerde) criminaliteit beter kan worden bereikt door een geïntegreerde aanpak. Mitsdien is er ook voor het afpakteam gekozen voor een geïntegreerde aanpak om het crimineel vermogen af te pakken. De geïntegreerde aanpak is een intensievere vorm van samenwerking tussen organisaties, waarbij een stap verder wordt gegaan dan alleen gegevens onderling uitwisselen.

De visie en doelstellingen van het project afpakteam, welke zijn vastgelegd in een convenant, zijn bij en door de betrokken organisaties bekend en omarmd. Het convenant was in principe voor een jaar aangegaan, maar is door succes van het afpakteam verlengd voor twee jaar. De missie en doelstellingen zijn daarbij niet veranderd. Doelstelling is dat het afpakken integraal gebeurt, door één team op één locatie, met één visie en één gezamenlijke doelstelling. Een van de randvoorwaarden voor integrale samenwerking is aanwezigheid en deelname van verschillende organisaties en disciplines. Het concept en opzet van het afpakteam Curaçao voldoet ruim aan deze voorwaarden. Hierdoor is er sprake van een vergevorderde integrale aanpak.

De teamleden blijven in dienst van hun organisatie en worden uitgeleend aan het team. Dit heeft als voordeel gehad dat het team snel van start kon gaan zonder personeels- of plaatsingsknelpunten. Een ander voordeel is dat de bevoegdheden die de leden binnen hun organisatie hebben meteen kunnen worden ingezet om de werkzaamheden binnen het team uit te voeren. De bevoegdheden van de leden complementeren elkaar en zijn bevorderlijk voor de taakuitoefening van het team. Er moet nog een besluit worden genomen inzake het voortbestaan van het team in 2018. Bij genoemd besluit moet in ieder geval de wenselijkheid van het uitbreiden van het team met meerdere expertises en meer mankracht worden meegenomen.

Er zijn diverse factoren die bijdragen aan het goed functioneren van het team. Deze zijn o.a.: Er is sprake van goede communicatie binnen het team, de coördinatie van

werkzaamheden verloopt effectief en efficiënt en het onderling vertrouwen binnen het team is goed. Dit laatste blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de uitwisseling van gegevens tussen de teamleden en tussen het afpakteam en samenwerkende organisaties goed verloopt. Er is sprake van flexibiliteit binnen het team en het team is zeer creatief bij het inzetten van bestaande bevoegdheden.

Er is sprake van een voldoende en veilig opslag voor de goederen. Doordat de in beslag genomen goederen vrij snel in het openbaar worden verkocht, ligt de verkoopwaarde hoog. De opbrengsten worden deels gebruikt voor de werkzaamheden van het afpakteam. Hierdoor wordt als het ware de bestrijding van criminaliteit door de criminelen zelf betaald.

De algemene doelstelling van het afpakteam is om aan te tonen dat misdaad niet loont. Dit wordt bereikt door zoveel mogelijk geld, vermogen en goederen die door criminelen uit hun activiteiten zijn verkregen af te pakken. Na aanvankelijk negatieve reacties van de media zijn de acties van het afpakteam steeds meer positief ontvangen. Voor de media en de samenleving wordt het steeds duidelijker dat crimineel verkregen vermogen wordt afgepakt.

Aanbevelingen aan de Minister

Algemene aanbevelingen aan de Minister

- Neem een besluit inzake de vorm en voortgang van het afpakteam voor het verstrijken van de looptijd van het convenant Afpakteam Curaçao.
- Neem in overweging om het afpakteam in een permanente vorm of in een aparte organisatie voort te zetten.

Aanbevelingen aan de Minister met betrekking tot het OM

- Draag zorg voor de borging van de veiligheid van de teamleden door middel van bijvoorbeeld moderne (surveillance) technieken (zoals cameratoezicht).
- Draag zorg voor het uitbreiden van het team met een recherche assistent voor de administratieve ondersteuning en eventueel na evaluatie met een rechercheur belast met observatiewerkzaamheden.

- Draag zorg voor een werktelefoon voor alle teamleden

Aanbevelingen aan de Minister met betrekking tot het afpakteam

- Stel concrete en meetbare prestatieindicatoren vast qua aantal zaken en omvang van het vermogen dat wordt ontnomen.

1

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Het onderwerp van deze inspectie betreft de taakuitoefening van het afpakteam.

Het doel van het Integraal Afpakteam Curaçao (hierna: afpakteam) is het ontnemen van het wederechtelijk verkregen crimineel vermogen. Geld verdienen is immers een belangrijke drijfveer van criminelen. Met het afpakken van het crimineel verkregen vermogen geeft de overheid een duidelijk signaal af dat misdaad niet onbestraft zal blijven. Samenwerking tussen ketenpartners om zo effectief mogelijk het wederrechtelijk verkregen crimineel vermogen te ontnemen is noodzakelijk.

De volgende organisaties maken deel uit van het afpakteam: het Korps Politie Curaçao (KPC), de Belastingdienst Curaçao, het Belasting Accountants Bureau (BAB), de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Douane, de Kustwacht en het Openbaar Ministerie. Deze samenwerking van de organisaties die het afpakteam vormen bestaat al twee jaren en is recentelijk verlengd. Alle betrokken organisaties zagen de meerwaarde van het team en waren van oordeel dat de samenwerking moest worden voortgezet.

De Raad onderkent ook het belang van het afpakteam en verricht dit onderzoek om mogelijke knelpunten rond het functioneren van het afpakteam te identificeren met als doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteitsverbetering van de taakuitoefening van dit team.

1.2. De Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

In hoe verre is het afpakteam toegerust op haar taakuitoefening?

Ter beantwoording van deze onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Wat is de visie van het afpakteam?
- Welke zijn de doelstellingen van het afpakteam?
- Hoe is het team samengesteld?
- Wat is de werkwijze van het team?
- Welke zijn de resultaten?

1.3. Doelstelling en toetsingskader

Het doel van dit onderzoek is nagaan in hoeverre het afpakteam is toegerust op haar taakuitoefening.

De Raad onderzoekt of het afpakteam haar doelstellingen heeft gerealiseerd en of de samenstelling en de werkwijze van het afpakteam adequaat zijn om de beoogde resultaten te bereiken. De Raad zal daarbij eventuele knelpunten en verbeterpunten signaleren en zondig aanbevelingen doen.

Het toetsingskader is geformuleerd met als uitgangspunt de vijf deelvragen zoals die in § 1.2 zijn weergegeven.

Voor wat betreft de **visie en doelstelling** van het afpakteam zal de Raad nagaan in hoeverre het afpakteam een eenduidige bij de leden bekende visie heeft. Investeren in het afpakken van crimineel vermogen gebeurt primair met het oog op het bestrijden van (ondermijnende) criminaliteit. De Raad zal nagaan in hoeverre de doelstelling bij de leden van het afpakteam bekend zijn en in hoeverre die doelstelling wordt nagestreefd. Tevens zal de Raad nagaan in hoeverre meetbare resultaten zijn vastgelegd (afpakresultaten en verhouding inzet en terugverdiensten).

Voor wat betreft **de samenstelling** van het afpakteam wordt nagegaan of alle noodzakelijke disciplines beschikbaar zijn binnen het afpakteam en of de randvoorwaarden voor een integrale samenwerking zijn gecreëerd. Tevens wordt nagegaan welke criteria gelden voor de samenstelling van het afpakteam.

Bij de **werkwijze** van het team zal de Raad nagaan op welke wijze het team functioneert. Aandachtpunten daarbij zijn o.a.

- Communicatie;
- Coördinatie;
- Onderling vertrouwen;
- Uitwisseling van gegevens;
- Flexibiliteit en out of the box denken;
- Adequate bewaarplaats en
- Veiligheid van de leden.

Bij de **doelstellingen** (de resultaten) beoordeelt de Raad op basis van gesprekken en de verzamelde gegevens of de voorgenomen resultaten zijn gerealiseerd.

1.4. Onderzoeksaanpak en - methode

1.4.1. Het onderzoeksteam

Het onderzoek is uitgevoerd door de inspecteurs van de Raad in de maanden januari 2017 tot en met mei 2017. De inspecteurs hebben elkaar wederzijds ondersteund.

1.4.2. Afbakening

Het onderzoek heeft betrekking op de periode tussen 2015 en 2017

1.4.3. Aanpak en methode

De onderzoekaanpak bestaat uit:

- documentstudie;
- schriftelijke uitvraag bij de organisaties;

- interviews met respondenten die deel uitmaken van het afpakteam.

Van alle interviews zijn gespreksverslagen opgesteld en alle geïnterviewden werden in de gelegenheid gesteld om de verslagen van hun interviewgesprek te verifiëren. De gespreksverslagen zijn vastgesteld nadat de betrokken personen in de gelegenheid zijn gesteld om op de inhoud te reageren.

1.5. Leeswijzer

Dit rapport begint met de samenvatting, conclusies en aanbevelingen. Het bestaat verder uit vier hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk zijn aanleiding, doelstelling van het onderzoek, de diverse onderzoeksvragen en de onderzoeksaanpak en de methode uitgewerkt. Hoofdstuk twee behelst een beschrijving van de bevindingen van dit onderzoek. In hoofdstuk drie worden de bevindingen geanalyseerd en beoordeeld en hoofdstuk vier bevat de conclusies en aanbevelingen.

2

2. Bevindingen van het onderzoek

Wettelijk kader

Kern van de werkzaamheden van het afpakteam is inbeslagneming van gelden en goederen. De gelden en de goederen worden verbeurd verklaard en de goederen worden geveild.

Witwassen is strafbaar gesteld in artikel 2:404 tot en met artikel 2:406 van het Wetboek van Strafrecht.

Krachtens artikel 130 van het Wetboek van Strafvordering is de rechter-commissaris tot inbeslagneming van alle daarvoor vatbare voorwerpen bevoegd. De rechter-commissaris is bevoegd huiszoeking ter inbeslagneming te doen en daarbij de te onderzoeken plaatsen te betreden, na een met redenen omklede vordering van de officier van justitie (artikel 137 WvSv). Tenslotte kan volgens artikel 139 van het Wetboek van Strafvordering de huiszoeking zich, indien dat voor het onderzoek strikt noodzakelijk is, uitstrekken tot de inbeslagneming van alle daarvoor vatbare voorwerpen.

Wettelijke basis voor inbeslagneming is voorts opgenomen in artikel 119 van het Wetboek van Strafvordering (klassiek beslag). Genoemd artikel stelt dat: alle voorwerpen en vorderingen die kunnen dienen om de waarheid aan de dag te brengen of om wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen vatbaar zijn voor inbeslagneming. Daarnaast bepaalt het artikel dat: alle voorwerpen en vorderingen welke verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer kan worden bevolen voorts vatbaar zijn voor inbeslagneming.

Daarnaast biedt artikel 119a van het Wetboek van Strafvordering (conservatoir beslag) om ook in geval van verdenking van een misdrijf, waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf van ten hoogste vier of meer jaren is gesteld, of een misdrijf, waardoor op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan worden verkregen, voorwerpen in beslag te nemen tot bewaring van het recht tot verhaal voor een ter zake van dat misdrijf op te leggen geldboete. Tevens biedt genoemd artikel de mogelijkheid om in geval van verdenking van of veroordeling wegens een misdrijf, waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf van ten hoogste vier of meer

jaren is gesteld, of een misdrijf, waardoor op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan worden verkregen, voorwerpen in beslag te nemen tot bewaring van het recht tot verhaal voor een naar aanleiding van dat misdrijf op te leggen verplichting tot betaling van een geldbedrag aan het Land ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel.

Op grond van het bepaalde in artikel 142 lid 3 en 4 juncto artikel 10 lid 2, onder b, van het Landsbesluit bewaring inbeslaggenomen voorwerpen kan het Gerecht een machtiging tot vervreemding van een inbeslaggenomen voorwerp onder bepaalde voorwaarden verlenen. Deze voorwaarden zijn: als het belang van strafvordering zich (nog) verzet tegen teruggave en het voorwerp niet geschikt is voor opslag gedurende langere tijd, of wanneer dit hoogst ongewenst wordt geacht.

De rechter komt tot de conclusie dat het (klassiek) beslag kan dienen om de waarheid aan de dag te brengen of om wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen. Want het belang van strafvordering verzet zich tegen teruggave als het veiligstellen van de belangen waarvoor artikel 119 WvSv de beslagneming toelaat, het voortduren van het beslag nodig maakt of het niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, de verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer van het voorwerp zal bevelen.

Voor wat betreft het veilen van inbeslaggenomen goederen heeft het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao overwogen dat een motorvoertuig een voorwerp is dat vervangbaar is en waarvan de tegenwaarde op eenvoudige wijze kan worden bepaald, zodat is voldaan aan de voorwaarde dat de auto niet geschikt is voor opslag gedurende langere tijd, of dit hoogst ongewenst wordt geacht. Voorts is het een feit van algemene bekendheid dat een motorvoertuig met het verstrijken van de tijd doorgaans in waarde daalt. Het Gerecht zag vervolgens – na afweging van alle betrokken belangen – reden genoeg om de de machtiging tot vervreemding te verlenen.

2.1. Visie en doelstelling

Het afpakteam is een innovatief en resultaatgericht team bestaande uit mensen van diverse organisaties. Het team is officieel op 1 augustus 2015 ingesteld in de vorm van een pilotproject en sinds 1 september 2015 operationeel. De visie van het afpakteam is om vanuit een integrale opzet snel, daadkrachtig en doordacht beslag te leggen op crimineel vermogen. De visie en doelstelling van het project afpakteam zijn bij de betrokken organisaties bekend. Basis van de samenwerking is neergelegd in een

convenant van 15 mei 2015, dat is opgesteld in samenspraak met de deelnemende organisaties. In het convenant zijn alle afspraken en verwachtingen van de deelnemende diensten opgenomen. Het convenant is getekend door de Minister van Justitie en Minister van Financiën.

De algemene doelstelling van het afpakteam is om aan te tonen dat misdaad niet loont. Alle acties van het team zijn erop gericht om criminele activiteiten te verstoren, wederrechtelijk verkregen voordeel af te pakken, afpakken van crimineel vermogen en voorkomen dat crimineel (verkregen) geld weer in het crimineel circuit terechtkomt. Kort samengevat: “het verstoren van de criminele industrie door op innovatieve en integrale wijze crimineel verkregen vermogen af te pakken en daarbij het heldere signaal af te geven aan de samenleving dat misdaad niet loont”.

De resultaten van het afpakteam voor wat betreft aantal zaken en omvang van het vermogen dat wordt ontnomen zijn nog niet vastgelegd en aangeduid met concrete cijfers. Het project gaat uit van een terugverdienratio van 1 op 3,5 principe, waardoor het streven is dat elke NAfl 1,00 die in het project wordt geïnvesteerd een netto rendement van NAfl. 3,50 moet opbrengen. Dus voor elk geïnvesteerd bedrag moet middels het afpakken meer dan het drievoudige worden terugverdiend. Het streven is tevens om maandelijks minimaal een zichtbare actie te ondernemen.

2.2. De samenstelling van het team

Criteria voor integrale aanpak zijn de aanwezigheid en deelname van verschillende organisaties en disciplines en dat de teamleden in dienst blijven van hun organisatie terwijl ze worden uitgeleend aan het team. Het team bestaat uit vertegenwoordigers van het OM, het KPC, de Douane, het Belasting Accountants Bureau (BAB), de Ontvanger Belastingen Curaçao, de Koninklijke Marechaussee en de Kustwacht. In de aanloopfase werd het team vanuit Nederland geadviseerd door een Nederlandse expert met veel ervaring op het gebied van het afpakken. Het team was daardoor al enkele keren bijeengekomen voor de aftrap.

Er is geen internationale norm voor de samenstelling van een afpakteam. Voorbeelden binnen het Koninkrijk laten zien dat het team minimaal bestaat uit experts van de politie, de belastingdienst en het OM. Het afpakteam Curaçao is een samenvoeging van verschillende expertises. Daarbij werd binnen de deelnemende organisaties gezocht naar de persoon met de meeste kennis van en ervaring met het afpakken. Enkele selectiecriteria waren o.a. ervaring met afpakken, kennis van de materie, motivatie, financiële achtergrond, daadkracht en pro activiteit. Het team heeft vanaf de aanvang

een vaste kern van leden, met uitzondering van KMar en KW. De bij de laatstgenoemde organisaties aangewezen personen zijn vervangen in verband met het interne roulatiesysteem van de betrokken organisaties. De medewerkers die deel uitmaken van het team zijn door hun organisatie geselecteerd en voorgedragen en het OM beslist vervolgens over de toelating tot het team.

De leden zijn door hun organisatie volledig ter beschikking gesteld aan het afpakteam. De teamleden behouden de bevoegdheden die ze binnen hun organisatie hebben om de werkzaamheden binnen het team uit te voeren. Alle leden van het afpakteam beschikken over een bepaald specialisme. De expertises binnen het team zijn: kennis van beslaglegging op roerende / onroerende goederen, financieel rechercheren, nautische kennis, kennis en ervaring met verzamelen en veredelen van informatie, kennis van waarde van goederen, expertise met het opleggen van naheffingen en ervaring met het opmaken van procesverbalen. Ten tijde van het onderzoek was binnen het team behoefte aan een administratieve kracht c.q. recherche-assistent voor de registratie van algemene- en onderzoeksinformatie. Tevens had het team behoefte aan een ervaren rechercheur voor observaties op straat.

Het team heeft een projectleider die ter beschikking is gesteld door het KPC. Het afpakteam is een hechte groep, werkzaam op een eigen locatie en is niet geüniformeerd. Het beschikt deels over eigen materieel (pc's, kantoormeubilair, etc.) en het resterend materieel (b.v. vervoermiddelen) is in bruikleen van de deelnemende organisaties.

2.3. De werkwijze

Bij het afpakteam is er gekozen voor een integrale aanpak en het team ressorteert onder het Parket PG.

Een geïntegreerde aanpak is een intensievere vorm van samenwerking tussen organisaties, waarbij een stap verder wordt gegaan dan alleen gegevens onderling uitwisselen. Diverse organisaties hebben in dat kader een of meerdere personen ter beschikking gesteld aan het team. De teamleden functioneren los en autonoom van hun moederorganisatie. Deze personen worden geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van de dagelijkse werkzaamheden, maar hebben wel toegang tot de informatiesystemen van hun moederorganisatie. Binnen het team wordt binnen de grenzen van hun bevoegdheden de werkzaamheden uitgevoerd. Ook de middelen en bevoegdheden van de organisaties worden ten behoeve van de werkzaamheden van het team ingezet.

Hierbij kan worden gedacht aan het toepassen van dwangmiddelen, horen van verdachten en het in beslag nemen van goederen. De teamleden maken voor de dagelijkse werkzaamheden ook gebruik van de middelen die ter beschikking zijn gesteld door het Parket PG.

Het afpakteam richt zich op korte onderzoeken met een hoog slagingspercentage. Het streven is daarbij om zoveel mogelijk resultaat te bereiken in zeer korte tijd. Om dit te bereiken zijn er korte overleglijnen tussen het team, het OM en andere organisaties zoals het Recherche samenwerkingsteam (RST) en de Financial Intelligence Unit (FIU).

Belangrijke aspecten voor het goed functioneren van het team zijn: communicatie, coördinatie, onderlinge vertrouwen, uitwisseling van gegevens, flexibiliteit en out of the box denken.

Er is sprake van een hechte band en onderlinge vertrouwen binnen het team. Samenwerking binnen het afpakteam is volgens alle respondenten uitstekend. Er is dagelijks contact tussen de projectleider van het team en de teamleden. Communicatie is open en er zijn geen gevallen van frictie of onenigheid geconstateerd. Teamleden halen informatie vanuit hun moederorganisaties en gebruiken die in het team ten behoeve van de onderzoeken. De verzamelde informatie komt bij elkaar in dossiers en wordt vervolgens binnen het team met elkaar gedeeld.

De teamleider is verantwoordelijk voor het eindresultaat. Het contact tussen het OM en het team is structureel, doch flexibel en kan naar behoefte worden geïntensiveerd. De rol van de PG is controleren, aansturen en aanjagen. Het team legt verantwoording af aan het OM voor wat betreft de werkzaamheden van het afpakteam. De moederorganisaties hebben geen inzicht in of invloed op de onderzoeken van het afpakteam.

De volgende overwegingen worden gemaakt bij het overgaan tot acties: 1) hoe snel kan het team n.a.v. een onderzoek komen tot concrete verdenking van witwassen 2) de kans van slagen van een actie 3) wat is het rendement van een actie aan goederen of gelden. Hierdoor is het team flexibel om te kiezen welke zaken worden opgepakt en wanneer wordt overgegaan tot acties.

Het streven is om bij de acties geen aanhoudingen te verrichten. Op het moment dat er sprake is van een aanhouding moet rekening worden gehouden met wettelijke termijnen van in bewaring stellen e.d. Gezien de mankracht en de vele administratieve handelingen die daarbij verricht moeten worden, neemt dit te veel tijd in beslag en verschuift het focus van het team van het daadwerkelijke doel, namelijk het afpakken.

Het team denkt out of the box en maakt daarbij gebruik van lokale wet- en regelgeving gecombineerd met jurisprudentie en internationale normen. Enkele artikelen die hierbij worden ingezet zijn: artikel 47 van het Wetboek van Strafvordering, artikelen 119 en 119 a van het Wetboek van Strafvordering en artikelen 130 t/m 143 van het Wetboek van Strafvordering. Het afpakteam maakt gebruik van de omgekeerde bewijslast. Op basis van rechterlijke uitspraken is vastgesteld dat indien er concrete aanwijzingen en/of verdenking zijn van witwaspraktijken het aan de verdachte ligt om het tegengestelde te bewijzen¹. In geval van afpakacties is er geen sprake van het sluiten van een “deal” met de verdachten, maar binnen de mogelijkheden van het wettelijke kader wordt ervoor gekozen om een schikking of transactie aan te gaan. Er wordt dan door het OM ervoor gekozen om een schikking aan te bieden, terwijl ook de mogelijkheid bestaat voor het opleggen van een geldboete. Beide opties worden buiten het gerecht afgehandeld, maar er bestaat ook de mogelijkheid dat een verdachte de schikking kan afwijzen en opteert voor een zitting. Dit is een juridische optie waar diverse verdachten voor hebben gekozen na de eerste acties van het afpakteam. Deze benadering benadrukt de flexibiliteit die er is om voor een bepaalde afhandelingsmodaliteit te kiezen en dat daarbij niet primair gericht wordt gewerkt aan het dagen van de verdachten voor het gerecht.

Van belang is dat het afpakteam beschikt over een adequate bewaarplaats en dat de veiligheid van de leden is geborgd. De in beslag genomen goederen werden eerst op het (Raspa) terrein van het KPC opgeslagen. Dit was geen goede optie vanwege de onveilige situatie van het terrein. Daarna kreeg het afpakteam de optie om voor een jaar de opslagplaats bij de Marinebasis Parera te gebruiken. Sinds begin 2017 is er een loods beschikbaar met goede beveiliging en camera's, welke aangesloten is op het beveiligingsnetwerk van het KPC. Veiling van de in beslag genomen goederen vindt plaats op een relatief korte termijn na de acties.

De teamleden zijn zich zeer bewust van de veiligheidsrisico's. De toename van de werkzaamheden gecombineerd met zichtbaar succes van de inspanningen geven het team het gevoel dat de risico's verbonden aan het werk zijn toegenomen. Als voorbeeld wordt genoemd diverse recente gevallen waarbij voertuigen van personen werkzaam binnen het justitieel apparaat in brand zijn gestoken.

¹ Zie b.v. Air Holland arrest, Murray arrest en zes stappen arrest.

2.4. De resultaten

Zowel in 2015 als in 2016 waren er diverse huiszoekingen ter inbeslagneming en ontneming. Tijdens deze acties werden o.a. contant geld, luxe motorrijtuigen, luxe boten en sieraden in beslag genomen. Het bedrag van in beslag genomen gelden, aantal en waarde van de goederen zijn bij de Raad bekend. Zowel in 2015 als in 2016 zijn de goederen via een online veiling verkocht. De eerste veiling in 2016 was in Nederland en de tweede in 2017 was op Curaçao.

Het team heeft ook op grond van lokale ontnemingsvonnissen conservatoir beslag gelegd op diverse onroerende goederen en contant geld. Tevens zijn er afspraken met Nederland dat het team over kan gaan tot het ontnemen van wederrechtelijk verkregen lokaal vermogen van personen die in Nederland daarvoor zijn veroordeeld. Dit heeft geleid tot gerichte acties en beslag op voertuigen en onroerende goederen.

Het streven van het team is om maandelijks zichtbaar te zijn. Daarbij is er een actief mediabeleid om de acties, resultaten en successen bekendheid te geven. Het doel is om zichtbaar te maken dat criminaliteit niet loont en de daders openlijk hiermee te confronteren.

Uitgangspunt is dat de kosten van het personeel van het afpakteam uit de opbrengsten van de acties aan de deelnemende organisaties worden vergoed. Vervolgens worden de andere kosten die met het afpakteam gemoeid zijn (b.v. aanschaf materieel, veiligingskosten) betaald uit de opbrengsten. De bedoeling is om na verrekening de resterende opbrengsten tussen Justitie en Financiën te verdelen. Over de verdeelsleutel waren ten tijde van het onderzoek nog geen afspraken gemaakt. Alle opbrengsten zijn op een aparte rekening gestort. Ten tijde van het onderzoek waren de kosten van de deelnemende organisaties nog niet berekend en in rekening gebracht. De verwachting is dat het aan Justitie toekomend aandeel in de opbrengsten in het criminaliteitsfonds wordt gestort.

3

3. Analyse van de bevindingen

Wettelijk kader

De Raad acht het wettelijk kader toereikend. Het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao heeft in diverse zaken beslist dat het wettelijk kader waarbinnen het afpakteam functioneert toereikend is.

3.1. Visie en doelstelling

De visie en doelstelling van het project afpakteam zijn bij en door de betrokken organisaties bekend en omarmd. Alle respondenten zijn betrokken en ook de organisaties hebben zich volledig eraan verbonden. Het feit dat het convenant in samenspraak met de deelnemende instanties is opgesteld draagt bij aan de verbondenheid aan het project. In het convenant zijn alle afspraken en verwachtingen van de deelnemende diensten opgenomen. Deze betrokkenheid en duidelijkheid in de opzetfase heeft voor een grote mate van commitment gezorgd. Het convenant was in principe voor een jaar aangegaan, maar is door succes van het afpakteam verlengd voor twee jaar. De missie en doelstellingen zijn niet veranderd.

Doelstelling is ook dat het afpakken integraal gebeurt, door één team op één locatie, met één visie en één gezamenlijke doelstelling. Kortom door middel van het integraal afpakken van crimineel vermogen wordt de georganiseerde misdaad gefrustreerd. Hier is met dit team ruimschoots aan voldaan.

Na aanvankelijk negatieve reacties van de media zijn de acties van het afpakteam steeds meer positief ontvangen. Voor de media en de samenleving wordt het steeds duidelijker en ook meer geaccepteerd dat crimineel verkregen vermogen wordt afgepakt. Het streven dat elke NAfl 1,00 die in het project wordt gestoken een netto rendement van NAfl. 3,50 moet opbrengen is nog niet gehaald. Er worden geen concrete doelstellingen bepaald qua aantal zaken en omvang van het vermogen dat wordt ontnomen. Maar de algemene doelstelling van het afpakteam om aan te tonen dat misdaad niet loont wordt ruim gehaald, aangezien door de acties een glashelder signaal wordt afgegeven aan de samenleving dat misdaad niet loont.

De Raad acht het wel raadzaam om de doelstellingen te concretiseren. Hierdoor kan het resultaat van het afpakteam ook duidelijker worden gemeten, hetgeen ook van belang is voor de continuïteit van het team, althans van de werkzaamheden.

3.2. De samenstelling van het team

Er is geen internationale norm voor wat betreft de ideale samenstelling van een afpakteam. Een van de randvoorwaarden voor integrale samenwerking is aanwezigheid en deelname van verschillende organisaties en disciplines. Daarnaast moeten de medewerkers van de verschillende organisaties ook daadwerkelijk fysiek op één locatie samenwerken als een integraal team. Het concept en opzet van het afpakteam Curaçao voldoet ruim aan deze voorwaarden. Hierdoor is er sprake van een vergevorderde integrale aanpak.

Een ander belangrijke randvoorwaarde is dat de teamleden in dienst blijven van hun organisatie en uitgeleend worden aan het team. Dit heeft als voordeel gehad dat het team snel van start kon gaan zonder personeels- of plaatsingsknelpunten. Een ander voordeel is dat de bevoegdheden die de leden binnen hun organisatie hebben meteen kunnen worden ingezet om de werkzaamheden binnen het team uit te voeren. De bevoegdheden van de leden complementeren elkaar en zijn bevorderlijk voor de taakuitoefening van het team.

Het afpakteam Curaçao is een omvangrijk team vergeleken met bijvoorbeeld - Nederland waar voornamelijk het OM, Politie, Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) en Belastingdienst deel uitmaken van vergelijkbare teams. Op Curaçao is duidelijk gekozen voor een uitgebreider concept waardoor er ook meer disciplines en expertise aanwezig zijn in het team. Gelet op de toename van de werkzaamheden van het team lijkt het de Raad realistisch dat er administratieve ondersteuning komt bij het afpakteam. Dit zal de teamleden ontlasten van deze taken en leiden tot meer opsporingsactiviteiten en uiteindelijk meer afpakacties. De wens voor het uitbreiden van het team met een opsporingsambtenaar moet worden geëvalueerd met het oog op verdere verbetering van de werkwijze en resultaten van het afpakteam. Er moet nog een besluit worden genomen inzake het voortbestaan van het team in 2018. Bij genoemd besluit moet in ieder geval de wenselijkheid van de uitbreiding van het team met meerdere expertises en meer mankracht worden meegenomen.

De bekendheid met de doelstellingen van het team en de betrokkenheid van de ketenpartners zorgt voor commitment. Alle organisaties die deel uitmaken van het team hebben zichtbaar het doel omarmd en zich eraan verbonden.

3.3. De werkwijze

In het kader van de criminaliteitsbestrijding wordt steeds vaker de samenwerking tussen de verschillende diensten opgezocht. Reden hiervoor is het groeiend besef dat het effectief bestrijden van (georganiseerde) criminaliteit beter kan worden beperkt met een geïntegreerde aanpak. Mitsdien is er ook voor het afpakteam gekozen voor een geïntegreerde aanpak om het crimineel vermogen af te pakken. De geïntegreerde aanpak is een intensievere vorm van samenwerking tussen organisaties, waarbij een stap verder wordt gegaan dan alleen gegevens onderling uitwisselen. De Raad is zeer te spreken over deze aanpak waarbij de teamleden de mogelijkheid wordt geboden om informatie en bevoegdheden van hun organisaties voor onderzoeken en acties buiten hun organisaties om te gebruiken en in te zetten.

Het afpakteam richt zich op korte onderzoeken, waarbij er grote kans is om veel vermogen af te pakken. Dit heeft tot gevolg dat het team resultaatgericht te werk gaat met het streven om zoveel mogelijk resultaat te bereiken in zeer korte tijd. Dit is weer terug te zien in de korte overleglijnen intern in het team en naar het OM en andere organisaties zoals het Recherche samenwerkingsteam (RST) en de Financial Intelligence Unit (FIU). Alle ketenpartners weten elkaar te vinden. De lijnen tussen het afpakteam en de overige relevante ketenpartners zijn ook kort.

De diverse factoren voor het intern goed functioneren van het team zullen hierna worden geanalyseerd.

Communicatie: Er is sprake van goede communicatie binnen het team. Goede communicatie is de basis voor vertrouwen en bij de voorbereidingen en opzet van het team is veel geïnvesteerd in communicatie en deze investering heeft zijn vruchten afgeworpen. De organisaties en de teamleden hebben met vertrouwen deel genomen aan de pilot met de daaruit voortvloeiende resultaten.

Coördinatie: de coördinatie van werkzaamheden moet effectief en efficiënt zijn zodat de gestelde doelen snel worden bereikt. De coördinatie van de werkzaamheden moet zowel intern als extern (naar het OM) structureel zijn georganiseerd. Binnen het team is er dagelijks overleg en met het OM is er periodiek overleg. De Raad heeft geconstateerd dat het contact tussen het OM en het team flexibel is en naar behoefte

kan worden geïntensiveerd. De overleg- en beslislijnen zijn zowel intern binnen het team als extern naar het OM toe kort. Dit heeft tot snelle beslissingen en zichtbare resultaten geleid.

Onderling vertrouwen: Het onderling vertrouwen binnen het team is uitstekend. Die indruk bestaat bij de Raad op basis van de interviews met het merendeel van de teamleden.

Uitwisseling van gegevens: De Raad heeft bevonden dat er geen belemmeringen zijn met betrekking tot de uitwisseling van gegevens tussen de teamleden en tussen het afpakteam en de samenwerkende organisaties. Dit blijkt onder meer uit de afpakacties die in samenwerking met het KPC en KMar worden uitgevoerd, waarbij gegevens probleemloos worden uitgewisseld.

Flexibiliteit: Er is sprake van flexibiliteit binnen het team aangezien bijvoorbeeld diverse teamleden hun werkzaamheden combineren met hun taken bij hun moederorganisaties zonder dat de werkzaamheden van het team worden verstoord. Het team heeft een eigen werkwijze, welke niet beïnvloed of aangestuurd wordt door de moederorganisaties. Het team kan gebruik maken van middelen van zowel het OM als de moederorganisaties. Tenslotte is er een grote mate van beslissingsbevoegdheid van de leiding van het team en volledige onafhankelijkheid van het afpakteam ten opzichte van de moederorganisaties.

Out of the box denken: Het team is zeer creatief in het inzetten van bestaande bevoegdheden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van lokale wet- en regelgeving gecombineerd met jurisprudentie en internationale normen. Dit heeft als resultaat dat handelingen (zoals genot van crimineel verkregen vermogen) die tot voor kort nog als onaantastbaar door criminelen werden beschouwd nu effectief een halt zijn toegeroepen.

Een ander belangrijke factor die heeft bijgedragen aan een goede samenwerking binnen het team is het feit dat er een duidelijke visie en doelstelling voor het team is vastgesteld. Het team is hierdoor gericht bezig met alle inspanningen gericht op het gezamenlijke doel. Dit draagt bij aan een betere aansturing en groter rendement.

Verdachten hebben de optie om de aangeboden schikking of transactie af te wijzen. Nadeel voor de verdachte bij het afwijzen van de schikking en opteren voor een zitting is dat de OvJ dan een gevangenisstraf kan eisen tezamen met het ontnemen van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Dit is een juridische optie waar diverse verdachten voor hebben gekozen na de eerste acties van het afpakteam. De daaruit voortvloeiende rechtszaken zijn inmiddels allemaal door het Hof gevonnist waarbij zowel de werkwijze

als wettelijk kader van het team zijn bevestigd.

Het afpakteam moet voor het effectief uitvoeren van de werkzaamheden over een adequate bewaarplaats beschikken. Tot voor kort was voldoende en een veilige opslagruimte een aandachtspunt. Momenteel is er sprake van voldoende en veilig opslag voor de goederen. Door het op korte termijn veilen van alle goederen kunnen die voor een hoge waarde worden verkocht. Waardevermindering en tekort aan opslagruimte wordt hiermee voorkomen. Tot op heden was er nimmer sprake van diefstal, vernietiging of beschadiging van de goederen door derden. Dit is een indicatie dat de opslagplaats adequaat is. De Raad onderkent dat de werkzaamheden van het team een grote mate van veiligheidsrisico's met zich meebrengen voor de teamleden. De teamleden zijn voldoende geïnformeerd en bewust van de risico's verbonden aan de werkzaamheden. De Raad acht het wenselijk om bijvoorbeeld moderne (surveillance) technieken zoals cameratoezicht in te zetten ter borging van de veiligheid van de leden.

De verschillende specialismen binnen het team complementeren elkaar en vormen een geheel aan kennis en ervaring dat noodzakelijk is voor het effectief uitvoeren van de werkzaamheden. Diverse respondenten hebben erop gewezen dat in verband met het succes van het team serieus rekening moet worden gehouden met toename van de werkzaamheden wat aanleiding kan zijn tot het uitbreiden van het aantal teamleden. De benodigde specialismen zijn reeds vertegenwoordigd in het afpakteam.

3.4. De resultaten

Het fenomeen van afpakken is op zich niet nieuw. Binnen het KPC is er een Team Financiële Onderzoeken. Maar daarbij gaat het om complexe onderzoeken die veel tijd vergen en vooral als doel hebben het ten laste leggen van strafbare feiten aan de daders die een gevangenisstraf als gevolg hebben.

De algemene doelstelling van het afpakteam is om aan te tonen dat misdaad niet loont. Dit wordt bereikt door zoveel mogelijk geld, vermogen en goederen die door criminelen uit hun activiteiten zijn verkregen af te pakken. In dit kader hebben er diverse acties plaatsgevonden inhoudende huiszoekingen ter inbeslagneming en ontneming. Er is daarbij geld, auto's, boten en sieraden in beslag genomen, waarna de goederen zijn geveild. Ook is er geld verkregen via beslaglegging. Het geld is deels gebruikt voor de werkzaamheden van het afpakteam. Acties van het team worden regelmatig in de media belicht en daders en criminelen zien en voelen dat criminaliteit niet loont. Het streven van het team om maandelijks zichtbaar te zijn wordt gehaald.

4

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1. Conclusies

- Het wettelijk kader waarbinnen het afpakteam werkt is correct.
- Het project afpakteam heeft een eenduidige visie die bekend is bij de betrokken organisaties, die zich volledig eraan hebben verbonden. De doelstellingen van het afpakteam zijn bekend en worden nagestreefd.
- Een belangrijke doelstelling van het afpakteam is dat het afpakken integraal gebeurt, door één team op één locatie, met één visie en één gezamenlijke doelstelling. De Raad concludeert dat deze door het team ruimschoots is gerealiseerd.
- De Raad komt tot de conclusie dat ook de algemene doelstelling van het afpakteam om aan te tonen dat misdaad niet loont wordt gehaald, aangezien door de acties een glashelder signaal wordt afgegeven aan de samenleving dat misdaad niet loont.
- De Raad concludeert eveneens dat er geen meetbare resultaten zijn vastgelegd. Er worden namelijk geen concrete doelstellingen vastgelegd qua aantal zaken en omvang van het vermogen dat moet worden ontnomen. Het streven dat elke NAfl 1,00 die in het project wordt gestoken een netto rendement van NAfl. 3,50 moet opbrengen is nog niet gerealiseerd.
- De Raad stelt vast dat er geen internationale norm is voor wat betreft de ideale samenstelling van een afpakteam. Maar op Curaçao is gekozen voor een uitgebreider concept in vergelijking met verschillende andere landen (ook vergeleken met andere landen binnen het Koninkrijk). De noodzakelijke discipline en expertise zijn beschikbaar binnen het afpakteam.
- De Raad komt tot de conclusie dat de randvoorwaarden voor een integrale samenwerking zijn gecreëerd. De Raad komt tot deze conclusie op grond van de aanwezigheid en deelname van verschillende organisaties en disciplines in het team, de medewerkers van de verschillende organisaties daadwerkelijk fysiek op één locatie samenwerken en dat de teamleden in dienst blijven van hun organisatie

en uitgeleend worden aan het team. Dit garandeert een flexibele en efficiënte taakuitoefening door het team.

- De Raad komt tot de conclusie dat er sprake is van goede communicatie binnen het team.
- De Raad concludeert dat de coördinatie van werkzaamheden effectief en efficiënt is. Er is sprake van goede communicatie tussen het OM en het team. Deze twee factoren hebben tot snelle beslissingen en zichtbare resultaten geleid.
- De Raad concludeert dat het onderling vertrouwen binnen het team uitstekend is.
- De Raad komt tot de conclusie dat er geen belemmeringen zijn met betrekking tot de uitwisseling van gegevens tussen de teamleden en tussen het afpakteam en de samenwerkende organisaties.
- De Raad concludeert dat er sprake is van flexibiliteit binnen het team voor de leden om hun werkzaamheden uit te voeren. Het team kan daarbij o.a. gebruik maken van middelen van zowel het OM als de moederorganisaties.
- De Raad is van oordeel dat middelen moeten worden ingezet in het kader van de borging van de veiligheid van het afpakteam.
- Er is sprake van een voldoende en veilig opslag voor de goederen.
- De Raad concludeert dat de algemene doelstelling van het afpakteam om aan te tonen dat misdaad niet loont is behaald. Dit is duidelijk te zien aan de diverse acties inhoudende huiszoekingen ter inbeslagneming en ontneming. De acties van het team worden regelmatig in de media belicht en daders en criminelen zien en voelen dat criminaliteit niet loont.

De Raad acht een compliment voor het Afpakteam en het OM op zijn plaats, gezien de resultaten en successen die de werkzaamheden binnen zeer korte tijd hebben opgeleverd.

4.2. Aanbevelingen

Algemene aanbevelingen aan de Minister

- Neem een besluit inzake de vorm en voortgang van het afpakteam voor het verstrijken van de looptijd van het convenant Afpakteam Curaçao.

- Neem in overweging om het afpakteam in een permanente vorm of in een aparte organisatie voort te zetten.

Aanbevelingen aan de Minister met betrekking tot het OM

- Draag zorg voor de borging van de veiligheid van de teamleden door middel van bijvoorbeeld moderne (surveillance) technieken (zoals cameratoezicht).
- Draag zorg voor het uitbreiden van het team met een recherche assistent voor de administratieve ondersteuning en eventueel na evaluatie met een rechercheur belast met observatiewerkzaamheden.

Aanbevelingen aan de Minister met betrekking tot het afpakteam

- Stel concrete en meetbare prestatieindicatoren vast qua aantal zaken en omvang van het vermogen dat wordt ontnomen.